

ศากยบุตร

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้
ธรรมะอันนี้ ธรรมอันประเสริฐนี้ ถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ธรรมหรือไม่ตรัส
รู้ธรรม ธรรมะก็มีอยู่แล้ว

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาธรรม แสวงหาโมกขธรรม ๖ ปี กว่าจะได้
ธรรมะอันนี้มา ได้ธรรมะมาแล้วมีความสุขมาก มีความสุขในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้า พ้นจากกิเลสทั้งหมด เสวยสุขอยู่จนสิ้นอายุขัยแล้วก็ปรินิพพานไป ทั้งธรรมะอันนี้ไว้ใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่จะเผยแผ่ศาสนา ถึงได้วางศาสนาไว้ให้พวกเรา
ได้เดินตาม พวกเราจะศึกษาศาสนา อ่านศาสนา อ่านธรรมะ อ่านด้วยอะไร? อ่านด้วยสมมุติ องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมะ เป็นวิมุตติ ธรรมอันนั้นประเสริฐ ประเสริฐเพราะมัน
กังวลใจในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ปรินิพพานไป ธรรมก็ยังกังวลใจอยู่สำหรับใจผู้ที่เป็นธรรม

แต่ใจผู้ที่ไม่เป็นธรรม เห็นไหม เกิดมา กิเลสพาเกิด เกิดมาแล้วพยายามแสวงหาธรรม เอา
อะไรแสวงหาธรรมล่ะ? เอาสมมุติแสวงหาธรรม ในเมื่อเป็นสมมุติ เห็นไหม ทุกคนเกิดมาแล้ว
ต้องศึกษาหาความรู้ขึ้นมาเพื่อแสวงหาธรรม ได้ความรู้มาแล้วค่อยไปแสวงหาธรรม ความรู้นั้น
เป็นภาษาหนังสือ ตัวหนังสือนี้เป็นตัวสื่อบอกความหมาย เราพยายามศึกษามาเพื่อจะสื่อ
ความหมาย ตัวหนังสือนั้นก็เป็นสมมุติอันหนึ่ง กิเลสในหัวใจของเราก็เป็นสมมุติอันหนึ่ง ในเมื่อ
สมมุติกับสมมุติมันเข้ากัน มันก็หมุนเวียนไป มันเป็นไปตามสมมุติ นี่เวลาเราศึกษาศาสนา

แต่ธรรมที่ประเสริฐนั้นสัมผัสได้ด้วยใจ ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสัมผัสธรรมอันนั้น แล้วดื่มกินรสของธรรมอันนั้น เพราะใจนั้นสัมผัสธรรมอันนั้น แต่เราใช้ภาษาของสมมุติเข้าไปจับธรรม เราถึงอ่านธรรมะไม่ออก

เราอ่านหนังสือออกนะ เราศึกษางานตำรับตำราขึ้นมาเป็นวิชาการ เพื่อจะแสวงหาธรรมๆ เราอ่านอยู่นั้น เราศึกษาอยู่นั้น แล้วมันจะเป็นธรรมเข้ามาในหัวใจของเราไหม เราว่าเราเป็นธรรมๆ เพราะเราศึกษาธรรม เราศึกษาธรรมต้องเป็นธรรมลี แต่เราศึกษาธรรมขึ้นมาทำไมมันถึงไม่เข้าถึงธรรมละ

มันไม่เข้าถึงธรรม เพราะหัวใจนี้มันไม่ใช่เป็นธรรมจริง แล้วศึกษาอยู่อย่างนั้น มันเป็นการศึกษาในสมมุติ ในโลกของกิเลส แล้วกิเลสก็หลอกลวงไปว่าเราศึกษาธรรม เราจะเข้าถึงธรรมมีความสุขมากถ้าศึกษาธรรม เวลาเราอ่านธรรมะไป ข้อความใดก็ได้แล้วแต่ ถ้าถูกใจเรา มันเป็นที่เราไม่เคยได้ยินได้ฟังมา สิ่งที่เราคาดไม่ถึง พออ่านถึงตรงนั้น มันจะมีความรู้สึกว่าคุณดีมีมาก มีความโล่ง โปร่ง ปล่อยวางหมด เรารู้ว่าอันนั้นเป็นธรรมๆ

มันเป็นสัญญา สัญญาความจำได้หมายรู้ นี่การสร้างภาพของสัญญานั้นขึ้นมาไง พอเราอ่านไปถึงตรงนั้นมันก็สร้างภาพขึ้นมา ความเป็นภาพขึ้นมานั้น เงามืดเงา เรามีเงาอยู่อันหนึ่งคือในหัวใจของเราเป็นเงาอันนี้อยู่แล้ว เงามืดเงาของเราแล้วกิเลสมันก็ควบคุมเงาอันนี้อยู่หนึ่งขึ้น แล้วเราอ่านธรรมะไป

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ววางธรรมไว้เป็นสมมุติบัญญัติ แล้วเราก็ศึกษาสมมุติบัญญัติเพื่อจะเข้าหาธรรม เห็นไหม มันออกมาเพื่อเป็นการแสวงหา เพื่อเป็นการสืบต่อ การดำเนินเข้าไปหาธรรมมันต้องเป็นอย่างนั้น...ถูกต้อง ตามหลักความเป็นจริงแล้วมันก็ต้องศึกษาธรรมเข้าไปโดยการศึกษาเล่าเรียนนี้ถูก

ถูก หมายถึงว่า เริ่มต้นถูกต้อง แต่ถูกต้องขึ้นไปแล้วมันไม่เป็นไปตามความเป็นจริง มันไม่ไปไปตามความเป็นธรรมของหัวใจเพราะเหตุใดละ เพราะว่าเราก้าวเดินไปไม่ถูกทางอันนั้น เพราะกิเลสมันขับไส กิเลสมันเบี่ยงเบนให้เป็นการเห็นผิด ความเห็นของเราเป็นความเห็นผิดแล้วมันจะถูกต้องได้อย่างไร

ความเห็นของเราเป็นความเห็นผิดเพราะกิเลสมันพาเห็น มันพาบิดเบือนออกไปจากหลักความเป็นจริง เพราะเราตีความหมายเงาของความหมาย เงาของจินตนาการ เงาของความรู้สึกอันนั้น นี่เพราะมันเป็นเงาของความรู้สึกอันนั้น ความเห็นของเราถึงไม่ตรงตามความเป็นจริง มันถึงได้ไม่เป็นความจริงในหัวใจของเรา แล้วเราจะก้าวเดินอย่างไร

การจะก้าวเดิน เราก็ต้องก้าวเดินถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างนี้ นี่ก้าวเดินอย่างนี้ เราศึกษา มา นี่เป็นสมมุติ เราศึกษาสิ่งนั้น อันนั้นก็เป็นการสื่อความหมาย เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ไปอยู่กับหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านจะเคารพตัวหนังสือมาก ท่านถามลูกศิษย์ว่า “เวลาเจอหนังสือวางหนังสืออย่างไร หยิบหนังสืออย่างไร”

หลวงปู่มั่นให้หยิบพูนไว้บนหัวนะ ท่านบอกว่า “หนังสือ ตัวอักษรทุกตัว มันเป็นการสื่อความหมายของธรรม” ธรรมจะสื่อกันได้ที่อาศัยตัวอักษรนี่สื่อออกมา แล้วเราก็อ่านตามตัวอักษรนั้นเข้าไป เห็นไหม หลวงปู่มั่นเคารพ เพราะมีความเคารพบนอบ หัวใจมันถึงควรแก่การงาน เพราะมีความอ่อนน้อมถ่อมตน จิตใจควรแก่การงาน จิตใจนั้นอ่อนน้อมถ่อมตน จิตใจนั้นเปิด จิตใจนั้นต้องการความเข้าใจ ต้องการความรู้อันนั้นใช่ไหม

แต่ในสมัยปัจจุบันนี้เราไม่คิดอย่างนั้น เราคิดว่าเรารู้อยู่แล้ว เราอ่านความหมายออก เราก็ว่าเรารู้อยู่แล้ว เห็นไหม ในเมื่อว่าโลกเจริญๆ กิเลสมันก็เจริญตามโลกไปด้วย กิเลสมันอยู่ในหัวใจของเราแล้วมันเจริญตามโลกไป มันว่ามันครอบโลกธาตุ ความรู้ครอบโลกธาตุ สิ่งใดก็มีความรู้ไม่เท่าตัวเราเรานี้ฉลาดที่สุด เรารู้มากที่สุด เราก็ตีความหมายไปตามประสาเราเห็นไหม เวลากิเลสมันเบี่ยงเบน มันเบี่ยงเบนอย่างนี้

ความหมายขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ตีความหมายอย่างหนึ่ง ความหมายนั้นเป็นโลกุตตระ ความหมายเป็นความหลุดพ้นจากกิเลส ความหมายนั้นเป็นธรรมล้วนๆ นั่นนะ ท่านอ่านธรรมขาดเลย อ่านออก อ่านขาดเป็นชั้นๆ เข้าไป แต่เราอ่านไม่ออก เราอ่านภาษาของเรา แต่อ่านธรรม อ่านไม่ออก อ่านแต่ตัวหนังสือออก แต่อ่านความหมายธรรมอันนั้น ไม่ออก เห็นไหม มันอ่านไม่ออกเพราะว่ามันมีกิเลสพาอ่านอยู่แล้ว

สมมุติเป็นสมมุติ บัญญัติเป็นบัญญัติ สมมุติบัญญัติ ไม่ใช่วิมุตติ

สมมุติบัญญัติ เห็นใหม่ ธรรมหายๆ ถ้าว่าไม่เป็นธรรมแล้วเราจะเอาอะไรไปก้าวเดิน มันก็ต้องก้าวเดินตรงนี้ขึ้นไป ก้าวเดินตามธรรมเข้าไป ก้าวเดินตามธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประทานไว้แล้ว เราก็ศึกษาแล้วเราก็ก้าวเดินเข้าไปๆ นี่ศึกษาเพื่อตั้งจุดเราเข้ามาในเรื่องของศาสนา ถ้าไม่มีตรงนี้ตั้งจุดเข้ามาเลย เราจะเชื่อใคร

แต่ครั้งพุทธกาลนี้ไม่มีหนังสือ ต้องศึกษากันโดยปากต่อปาก ศึกษาไปแล้วมันก็มีความเข้าใจ แปลงวาจาณะ “เป็นพุทธมามกะ ถือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง ขอให้จำข้าพเจ้าไว้ ขอถือนะพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง” เห็นใหม่ ศึกษากันอย่างนั้น แต่ปัจจุบันนี้มีหนังสือหนังสือหาให้เราศึกษาได้สะดวกสบายขึ้นมา ศึกษาขึ้นมาเพื่อความศรัทธาของเราเห็นใหม่

ความติดุ้มอันที่ว่า เราสร้างสัญญาขึ้นมา เป็นเงาซ้อนเงา เราศึกษา เราอ่านเข้าไปแล้วมันมีความถูกต้อง มันมีความดีใจ มีความจินตนาการว่าเหมือนมันปลดเปลื้องได้ มันปลดเปลื้องความคิดของใจได้ ความคิดของใจมีความผูกพัน แล้วความคิดของใจไม่มีทางออก ความคิดของใจมันอัดอั้นตันใจอยู่ที่นี่ ทุกข์ของใจเกิดอย่างนั้น อัดอั้นตันใจอยู่หนึ่ง วิตกกังวลอยู่หนึ่ง ลังเลสงสัยในหัวใจอีกหนึ่ง นี่หัวใจไปไม่ได้เพราะเหตุนี้ แล้วมันก็ไม่มีทางออก ไม่มีทางออกที่จะเป็นไปได้เลย พอมาอ่านคำรับตำรา อ่านหนังสือ อ่านเรื่องของธรรม มันก็ชี้ว่าใจนี้เป็นนามธรรม ใจนี้เป็นอย่างนั้นอยู่โดยธรรมชาติของเขา อัดอั้นขึ้นมาเพราะกิเลสมันปิดกั้นอยู่ เห็นใหม่

ถ้าเราศึกษาธรรมเข้าไป อ่านเข้าไป เงาขึ้นมา ต้องสร้างภาพขึ้นมา เห็นใหม่ สร้างภาพขึ้นมาเป็นอย่างนั้น มันก็ซ้อนเงา พอซ้อนเงา เงากับเงา ภาพอันนั้นเหนือกว่าภาพเดิมของเรา ภาพนั้นมีความสามารถครอบคลุมความคิดความเห็นเดิมของเรา มันก็ปล่อยความเห็นเดิมของเรา เห็นใหม่ จิตใจปล่อยความเห็นเดิมที่มันอัดอั้นตันใจอยู่ที่นี่ มันก็โล่ง มันก็ว่าง เห็นใหม่ นี่เงาซ้อนเงา ภาพซ้อนภาพ ภาพอันนั้นสร้างขึ้นมา เพราะเราจินตนาการขึ้นมา นี่ศึกษาด้วยความเห็นของตัวอักษรมันเป็นอย่างนั้น แต่มันมีความศรัทธา ความศรัทธาความเชื่อของเราเริ่มเข้ามาในหัวใจ มันเป็นเรื่องที่แปลกประหลาด เราไม่เคยพบเคยเห็นสิ่งนี้ เราคาดเราหมายเรื่องอย่างนี้ไม่ได้ เพราะความรู้ของเราเป็นความรู้ในวงของกิเลสที่มันพาใจอยู่ กิเลสพาใจอยู่จะไม่ให้ความคิดเรามุ่งออกไปข้างนอกหรอก มันให้ความคิดวนอยู่ในเรื่องของกามราคะ ในเรื่องของโลกะ โทสะ โมหะ เรื่องของความหลงไหลของหัวใจ มันจะวนอยู่ในนั้น มันไม่ให้อิสระออกไปได้ มันก็เวียนคิดเวียนทำอยู่อย่างนั้น

แล้วเรามาศึกษาธรรม มาอ่านธรรม ธรรมะนี้พาแหวกออกๆ นี่ความศรัทธาเกิดขึ้น ความเชื่อมั่นเกิดขึ้น มันมีความเชื่อมั่นเกิดขึ้นมันก็ลากเราเข้ามาได้ เห็นไหม ลากเราเข้ามา หัวใจความเห็นของเราอยากประพฤติปฏิบัติ อยากจะพ้นจากทุกข์ เราก็มารประพฤติปฏิบัติ แล้วพอมารประพฤติปฏิบัติ ทำไมมันไม่เป็นไปตามนั้น

ความที่ไม่เป็นไปตามนั้นเพราะมันก็ยังอ่านหัวใจไม่ออก เราอ่านใจของเราไม่ออก ใจของเรามันวิ่งเต้นเล่นกระโดดอยู่ ธรรมอันนั้นเป็นความจำ เป็นสัญญา มา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้อยู่ในตู้พระไตรปิฎก เราก็จำมาๆ กว่าจะหยิบจะใช้ได้มันต้องไปแสวงหาขึ้นมา มันต้องสร้างเงาขึ้นมา มันต้องสร้างภาพขึ้นมา คือต้องไปจำสิ่งนั้นขึ้นมา มันอยู่ตรงไหน อยู่เล่มไหน อยู่หน้าไหน วันนั้นเคยอ่านที่ไหน แล้วมันตรงกับความคิดของเราอย่างนี้ เห็นไหม นี่มันไม่ใช่เป็นสมบัติของเรา มันเป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสรู้แล้ววางธรรมไว้ เห็นไหม พระปัจเจกพุทธเจ้าสามารถรู้เหมือนกัน แต่ไม่สามารถวางธรรมได้ เพราะไม่สามารถอธิบายเรื่องที่ละเอียดลึกซึ้ง ธรรมนี้ละเอียดลึกซึ้งมากแล้วไม่มีความสามารถเอาของที่ลึกในหัวใจออกมาวางให้เราก้าวเดินตามได้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีปัญหามาก พุทธวิสัย สามารถเอาเรื่องที่ลึกกลับในหัวใจของเราออกมาบัญญัติเป็นตัวอักษรเขียนไว้ แล้วเราอ่าน เราก็จักศึกษาตามพระไตรปิฎก ถ้าอ่านตามพระไตรปิฎก เห็นธรรมตามความเป็นจริงในพระไตรปิฎก ในพระไตรปิฎก เทศน์ทุกกัณฑ์สอนถึงที่สุดได้นะ เราทำถึงที่สุดของทุกข์ได้ ทำถึงที่สุดของธรรมอันนั้นได้ มันจะขาดไปหมดเลย

แต่เราอ่านแล้วเราตีความหมายไม่ออก แล้วความเห็นของเราไม่เป็นไปตามนั้น คือเราอ่านธรรมไม่ออกไง เราอ่านหนังสือออก แต่อ่านธรรมะไม่ออก เพราะเราอ่านโดยกิเลส อ่านโดยสมมุติ มันเอาสมมุติพาอ่าน เอาสมมุติไปติดต่อกับสมมุติ สมมุติมันก็เวียนอยู่ในสมมุติอย่างนั้น มันถึงเป็นโลกียะไง ความเป็นโลกียะก็คือความเป็นสมมุติ ความเป็นความคิดของเรา ความคิดของโลกเขา นี่อ่านไม่ออก เพราะเราไปอ่านในหนังสือ

ถ้าจะอ่านธรรมะออก มันต้องอ่านในหัวใจ เพราะกิเลสมันอยู่ที่ใจ ถ้าเราอ่านที่ใจได้ เราค้นคว้าใจของเราเจอ เราจะสามารถเริ่มมีหนังสืออีกเล่มหนึ่ง หนังสือคือตัวใจ เอามาอ่านเรื่องของกิเลส ถ้าอ่านเรื่องของกิเลสโดยเอาธรรมเข้าไปอ่าน แล้วใครเป็นคนอ่าน? หัวใจเป็นผู้ที่จะอ่านขึ้นมา ทำความสงบเข้าไปๆ

ความสงบนี้ทิ้งไม่ได้เลย สมถกรรมฐานนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานที่ควรจะเป็นการงานที่ประเสริฐในหัวใจของเรา ถ้าสมถกรรมฐานไม่เกิดขึ้น เราอ่านขนาดไหนก็อ่านอย่างที่เราเคยอ่านกันอยู่อย่างนี้ เราทำขนาดไหน ประพฤติปฏิบัติขนาดไหน ก็วนอยู่ในสมมุติอันนั้น วนในสมมุติแล้วมันก็มีความสุขประสาสมมุติ

ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐมาก ผู้ที่เข้าถึง เห็นไหม ทาน ศีล ภาวนา ผู้ที่พอใจในเรื่องของท่าน เขาก็มีความสุขในการสละทาน ผู้ที่สูงขึ้นไป เรื่องของศีลมันก็สูงกว่าเรื่องของท่าน เห็นไหม มีความสงบของใจ ใจสงบมันก็สูงขึ้นมา มีปัญญาขึ้นมามันก็ค้นคว้าของมันไปอีกรื่องหนึ่ง นี่ความสูงของใจ ความตั้งใจ ความเห็นของใจที่มันจะเป็นไป มันจะเป็นไปตามอย่างนั้น

นี่ก็เหมือนกัน เราศึกษาขึ้นมามันตรงกับความปลอดภัยของเรา มันก็พอใจของมันอย่างนั้น พอใจมันก็ปล่อยวางของมัน ประสาทที่ว่ามันปล่อยวางของมันได้ เพราะธรรมชาติของใจ ถึงที่สุดแล้วเขาก็ปล่อยวางของเขาโดยธรรมชาติของเขาเหมือนกัน ถึงที่สุด ใจนี้มันเป็นอนิจจัง ไม่มีความคิดอันใดเลยที่จะคงที่ตลอดเวลา ไม่มีความผูกมัดของใจ ความคิดของใจอันใดเลยที่จะมาฝักใจตลอดไป มันจะเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ความเปลี่ยนแปลงของมัน มันเปลี่ยนแปลงด้วยความไวของมันที่เรามองไม่เห็น

การศึกษามากก็ศึกษาเรื่องของใจ อ่านพระไตรปิฎก ศึกษาธรรมะก็ศึกษาเรื่องของใจ แต่ศึกษาแล้วมันไม่เห็นใจ มันอยู่ในขอบของใจ แต่เข้าไม่ถึงใจ ศึกษาธรรมอยู่ แต่เข้าไม่ถึงธรรม เพราะไปติดอยู่ที่ขอบของธรรม ขอบของธรรมคือการศึกษา เรารู้มาก เราศึกษามา เรารู้เราเห็นตามความเป็นจริงอย่างนั้น เราก็จินตนาการของเรา เห็นไหม มันสร้างกรอบขึ้นมาอีกกรอบหนึ่ง กรอบของเราผูกมัดกรอบของเราเอง

กรอบของเรากับขอบของธรรม...กรอบของเราคือความเห็นของเรา ขอบของธรรม เห็นไหม เราเข้าไปถึงธรรมตัวนั้นไม่ได้ เพราะเราไม่มีการเอาใจเข้าไปถึงธรรมตัวนั้น เราเข้าไปถึงขอบเฉยๆ แต่กรอบของใจ ความเห็นของเรา สัญญาความจำได้หมายรู้ การจินตนาการของเราก็คือ “ธรรมะต้องเป็นแบบนี้ ศึกษามาแล้วเรามีความรู้ เรามีวิชาการ ต้องปล่อยวางอย่างนั้น” นี่มันสมกับความจริงของเราไหม เราทำแล้วมันปล่อยวางจริงไหม

มันปล่อยวางสัญญาอารมณ์ แต่มันไม่ได้ปล่อยวางกิเลส

ถ้าปล่อยวางกิเลสมันไปอีกชั้นตอนหนึ่ง ชั้นตอนนี้เป็นชั้นตอนของพื้นฐาน มันต้องมีพื้นฐานของการประพฤติปฏิบัติ มีพื้นฐานขึ้นมา จะมารองรับสิ่งที่สูงขึ้นไปๆ ถ้าไม่มีพื้นฐานมารองรับสิ่งที่สูงขึ้นไป จะเอาอะไรไปรองรับขึ้นมา

ทาน ศีล ภาวนา ก็เหมือนกัน ใจของเราเปิดหรือไม่เปิด ถ้าเปิดขึ้นมาแล้วมันจะเข้ามาถึงศาสนาได้ ถ้าใจเราไม่เปิด มันจะไม่มาเรื่องศาสนา “เราศึกษาเองก็ได้ เราทำของเราเองก็ได้ ทำไมต้องไปศึกษากับครูบาอาจารย์” เห็นไหม เวลากิเลสมันจะดึงเราไว้ในอำนาจของมัน เวลากิเลสศึกษาธรรมแล้วมันก็ศึกษาเพื่อเกิดทิฏฐิมานะ ศึกษาเพื่อความรู้อย่างที่ตัวเองรู้ ตัวเองฉลาดว่าตัวเองเป็นผู้ที่เอาตัวเองรอด

หนังสือพระไตรปิฎกเต็มตู้ ใครก็ศึกษาได้ ใครก็เล่าเรียนได้ ใครก็อ่านเองได้ ใครก็สามารถจะประพฤติปฏิบัติได้ เห็นไหม ประพฤติปฏิบัติแล้วมันก็อยู่ในกรอบของตัวเอง ในกรอบของกิเลสมันหลอกตัวเองชั้นหนึ่งว่า “ธรรมะต้องเป็นแบบนี้ๆ” เป็นแบบจินตนาการ จินตมยปัญญา มันจินตนาการธรรมะขึ้นมาชั้นหนึ่ง มันหลอกตัวเองไว้ว่านี่คือธรรมๆ

นี่คือธรรมก็เป็นธรรมชั้นสมมุติ ธรรมชั้นปล่อยวางเป็นสัญญาอารมณ์ความมั่นหมาย เราไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น มันจะตื่นเตนกับความเห็นของตัวเอง มันตื่นเตนกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น เห็นไหม แค่ยิบๆ ยับๆ นะ แค่ยิบๆ ยับๆ เห็นไหม ยิบๆ ยับๆ คืออาการของใจมันแค่เกิดขึ้น แค่ว่ากายของธรรมมันเป็นออกมา ปรากฏของธรรมขึ้นมาให้เห็นเท่านั้นเอง นี่หัวใจคืออย่างนั้น ปรากฏของธรรม เกล็ดของธรรมเล็กๆ น้อยๆ มันมีคุณค่าขนาดนั้น แต่ใจมันโดนกิเลสปกคลุมไว้ มันมีติดบอด มันไม่รู้ มันไปมั่นหมายว่าตัวเองรู้เสียก่อน เห็นไหม ตัวเองรู้ ตัวเองเห็น ตัวเองเก่ง ตัวเองรู้ประสาเรา นี่กรอบของกิเลส กรอบของความคิดเห็นของตัวเอง แล้วขอบของธรรม หลักความเป็นจริงของธรรมยังเข้าไม่ถึง นี่เราไปติดตรงนั้น ติดที่กรอบของตัวเอง แล้วกรอบของเราไปกระทบกับขอบของธรรม

ขอบของธรรมตามหลักความเป็นจริง “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” เห็นไหม ธรรมในพระไตรปิฎกส่องเข้าไป ซึ่งเข้าไปถึงหัวใจ ที่หัวใจสัมผัสกับธรรมๆ ใจดวงนั้นอยู่ที่ไหน สมถกรรมฐานสำคัญตรงนี้ สำคัญตรงที่ว่า สิ่งที่จะเข้าไปถึงใจมันจะเข้าไปถึงใจก่อน พอเข้าไปถึงใจก็ไปถึงขอบ นี่ไง ขอบของธรรมอยู่ตรงนี้

เราศึกษาแล้วเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาขนาดไหน มันจะปล่อยวางสัญญาเข้ามา ปล่อยสัญญาเข้ามาอันนั้นเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เป็นความว่างของใจ ใจมันจะว่างอย่างนั้นเข้ามาตลอด มันจะว่าง มันจะปล่อยวางเข้ามา ถ้ามันปล่อยวางเข้ามา เพราะเราศึกษาโดยสมมุติ แล้วมันจะเป็น ปัญญาดี สมมุติปัญญาดี เห็นไหม สมมุตินี้โลกสมมุติกันไป แล้วแต่ภาษาของแต่ละสัญชาติ สัญชาติใดสัญชาติหนึ่งก็สมมุติของสิ่งนั้นต่างๆ กันไป นี่สมมุติมันกว้างขวางจนเราไม่สามารถ จะเอามาเป็นหลักเป็นเกณฑ์ได้ ต้องมีปัญญาดีขึ้นมา ปัญญาดีคือธรรม เราก็อ่านอักษร อ่านหนังสือ คือธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปัญญาดี ชาติ ๔ ชั้น ๕ กิเลส อวิชา ตัณหา อุปาทาน นี่คือ ปัญญาดี ปัญญาดีก็ซ่อนเข้ามา เห็นไหม ขอบของธรรม มันจะปล่อยวางเข้ามา นี่มันซ่อนขอบของ ธรรม

ถ้ามันสงบเข้ามา การพิจารณาให้มันปล่อยวางนี่ถูกต้อง มันเป็นขั้นของสัญญา ขั้นของ ความจำได้หมายรู้ นี่ประกายของธรรม เห็นไหม เงาของธรรมทำให้ใจมันสุข ใจมันสุข มันก็ พอใจ ถ้าใจมันพอใจขึ้นมา มันเข้ามาปล่อยวาง ปล่อยวางเข้ามา สงบเข้ามา สงบเข้ามาแล้วเราไม่ตื่น ไปตรงนั้น เราไม่ตื่นกับประกายของธรรม เราไม่ตื่น เห็นไหม เราก็พยายามทำความสงบเข้าไป จนเป็นความตั้งมั่น จิตเป็นสมาธิ จิตตั้งมั่น

มีความสงบเข้าบ่อยๆ มีความสงบเข้าบ่อยๆ มันจะตั้งมั่น ควรแก่การงาน ถ้ามันไม่ตั้งมั่น มันหละหละ ไม้หลักปักก็เลน อะไรจะไปวางบนไม้หลักปักก็เลน มันจะเป็นประโยชน์อะไร กับเราเสาสี ถ้าปักบนดิน อะไรไปวางบนเสาก็ได้ จะสร้างบ้านสร้างเรือนบนเสานั้นก็ได้ ถ้าหัวใจตั้ง มั่น มันก็จะเข้าไปในขอบของธรรม แล้วยังยกขึ้นเป็นธรรมได้ ถ้ายังไม่เป็นธรรม

จะอ่านธรรมต้องใช้หัวใจอ่าน ใช้หัวใจนี้อ่านธรรม

ถ้าจะอ่านธรรมให้ออก ถ้าอ่านธรรมออกแล้วเข้าถึงธรรม มันต้องมีความสงบของใจขึ้นมา ก่อน แต่ตอนนี้มันยังไม่สงบ แล้วเราจินตนาการไปก่อน เราคาดหมายเป็นธรรมไปก่อน มันก็เป็นวง เวียน วงของสัญญา มันเป็นขั้นของสัญญา จะบอกว่าผิด มันไม่ใช่ผิดทั้งหมด มันเป็นสิ่งที่ถูกต้อง การก้าวเดินขึ้นมาต้องอาศัยตรงนี้ก้าวเดินเข้ามาทั้งนั้น ถ้าไม่อาศัยตรงนี้ก้าวเดินขึ้นมา แล้วเรากลับ ขึ้นมาเป็นมนุษย์ มนุษย์มีชาติ ๔ และ ชั้น ๕ มีหัวใจ ชาติ ๔ และ ชั้น ๕ นี่เป็นเนื้อหนังมังสา เป็น เนื้อ เป็นจิตใจของเรา เนื้อและจิตใจของเราเป็นที่อยู่อาศัยของเรา เราได้ชาติ ๔ และ ชั้น ๕ ได้กาย กับใจมา เราถึงเป็นมนุษย์อยู่ที่นี่ แต่เราใช้สิ่งนี้เป็นสมมุติออกไป ใช้สิ่งนี้ดำรงชีวิต ใช้สิ่งนี้หาปัจจัย ๔

เครื่องอยู่อาศัยออกไป แล้วก็หาความสุขกับสิ่งนี้ ความสุขกับสิ่งนี้มันไม่เป็นความสุขขึ้นมา หรือมันเป็นเครื่องอยู่อาศัย

เครื่องอยู่อาศัยของนักบวชนักพรต เพื่ออยู่เพื่ออาศัย เพื่อจะแสวงหาธรรม แต่ถ้าเราเป็นปุถุชน เราไม่ได้สนใจขึ้นมา สิ่งที่เป็นเครื่องอยู่อาศัย อันนั้นคือหลักของชีวิตแล้ว ปัจจัยเครื่องอยู่อาศัยเป็นหลักของชีวิต คือเราหาสิ่งนั้นเป็นที่ดำรงชีวิต แล้วชีวิตจะมีความสุขเพราะตรงนั้น แล้วปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัยก็จินตนาการให้มันละเอียดอ่อนขึ้นไป มันละเอียดอ่อน มันนิ่มนวล มันควรแก่ความเป็นอยู่ของเรา เราไปคิดตรงนั้น เห็นไหม เราไปคิดเครื่องอยู่อาศัยว่าเป็นความสุข เป็นจินตนาการว่าเราพอใจ คิดในการกิน การอยู่ การนอน การทุกอย่าง

นี่เกิดขึ้นมามันก็มีกินกับนอน กินกับถ่ายเท่านั้น แล้วก็หาความสุขตรงนั้น เห็นไหม สมมุติเป็นแบบนี้แล้วเราก็ตัดในสมมุติ อันนั้นว่าเป็นสุขๆ มันหาความสุขไม่ได้หรอก ความสุขในโลกนี้ไม่มี มีแต่ทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตั้งอยู่ แล้วทุกข์ดับไป แต่เราไม่เคยเห็นทุกข์ เราไม่เข้าใจว่าทุกข์ แล้วเราปฏิเสธทุกข์

นี่ปัญญาของผู้ที่ปฏิบัติธรรม เข้าใจว่ามันจะเป็นธรรม สิ่งที่เป็นทุกข์ๆ เราปฏิบัติแล้วจะมีความสุข...นี่เอาความสุขเสียก่อนใจ ซึ่งสุกก่อนห้าม มันต้องห้ามแล้วมันจะสุกไปข้างหน้า นี่ไม่เคยห้าม ไม่เคยเห็นผลไม่มันจะห้าม ไม่เคยเห็นความเป็นไปของใจ พอไม่เคยเห็นความเป็นไปของใจ ก็เลสมันก็พาดัดสิน ก็เลสมันพาดัดสินของมันไปเองว่า “สิ่งนั้นเป็นสุขๆ สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่พอใจ สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่แสวงหา” เห็นไหม นั่นนะ ความสุขในโลกของเขา มันถึงได้ความทุกข์มาตลอด

เพราะมันไม่มีความจริงเจือปนอยู่แม้แต่นิดเดียว มันตะครุบเงาเงาเงาแล้วจะเอาเงานั้นเป็นหลักความจริง เอาเงานั้นเป็นเพชรเป็นทองขึ้นมา เห็นไหม แล้วตะครุบเป็นเงาขึ้นมา มันจะเป็นเพชรเป็นทองขึ้นมาได้อย่างไร เพชรเป็นเพชร ทองเป็นทองลิ เงาเป็นเงา เพราะเพชรกับทองมันเป็นวัตถุที่จับต้องได้ มันเป็นแก่น มันเป็นของที่มีคุณค่า แต่เงานั้นไม่มีคุณค่า ตะครุบไปมันก็ว่าเป็นเพชรเป็นทอง ตะครุบไปแล้วมันจะได้อะไรขึ้นมา? ก็เป็นเงา ตะครุบลงไปมันก็ได้แต่พื้นดิน ตะครุบลงไปมันก็ได้แต่สิ่งที่วางอยู่ มันจะไม่มีเพชรมีทองอยู่ในนั้นเลย

เพราะเราไปหาความสุข ไปหาความจริงในการจินตนาการของเรา ไปหาความจริงในปัจจุบัน ๔ เครื่องอยู่อาศัยของเรา ไปหาความจริงในเรื่องกายกับจิตใจของเรา ร่างกายและจิตใจของเราอยู่อย่างนี้ แล้วเราก็อาศัยโลกอยู่ แล้วเราก็กังการสิ่งนั้นให้เป็นความสุข มันเป็นความสุขไปไม่ได้ แต่

กิเลสมันพาคิดอย่างนั้นว่า “สิ่งนี้เป็นความสุข สิ่งนี้เป็นความสุข เราได้ประพฤติปฏิบัติธรรมแล้ว เราได้นั่งสมาธิแล้ว เราได้ให้ทานแล้ว เรามีศีลแล้ว เรามาทำสมาธิแล้ว”

พอจิตมันปล่อยางมา ว่างจากสิ่งนั้นมา เห็นใหม่ พิจารณาเข้ามา ปล่อยางเข้ามา รู้ธรรม เข้ามา ธรรมสิ่งนั้นเป็นอนัตตา สรรพสิ่งนั้นเป็นอนัตตา สรรพสิ่งนั้นไม่มีตัวตน เราก็เข้าใจ ตามนั้น แล้วสัญญาที่เป็นอย่างนั้นจริงๆ มันก็ปล่อยางเข้ามาอย่างนั้นจริงๆ นี่ประกายของธรรม แล้วที่ว่าอันนี้เป็นธรรมๆ...อันนี้เป็นกรอบของธรรม เราต้องทำซ้ำเข้าไปนะ สิ่งนี้มันจะส่งต่อเข้าไปหาโลกุตตระ ถ้ามันเป็นโลกียะมันจะส่งต่อเข้าไปหาโลกุตตระ

ถ้าเราไม่มีโลกียะ เพราะใจเราก็เป็นโลกียะ ใจและกายของเราเป็นโลกทั้งหมดเลย เราเกิดมาจากโลก โลกทั้งนั้น โลกนี้เป็นโลกสมมุติ แล้วเราก็อยู่ในโลกสมมุติ แล้วเราจะพลิกขึ้นไป เป็นโลกุตตระ เห็นใหม่ พ้นจากโลก เราต้องพลิกให้เราพ้นออกไปจากโลก ถ้าเราไม่พลิกให้เราพ้นออกไปจากโลก มันก็วนเวียนอยู่ในโลกนี้ ถ้าววนเวียนอยู่ในโลกนี้ นี่หรือคือการปฏิบัติธรรม นี่อ่านไม่ออก เพราะเราเอาสมมุติอ่านสมมุติ

ถ้ามันจะอ่านออกตรงนี้ ตรงที่ว่ามันเริ่มเข้าโลกุตตระ มันจะเริ่มอ่านธรรมออกใจ ถ้าเริ่มอ่านธรรมออก มันจะขนพองสยองเกล้า มันจะขนลุกขนพอง ขนลุกขนพองเพราะอะไร เพราะไดโนเสาร์ กิเลสที่มันอยู่ในหัวใจ มันอยู่ไม่มีวันไม่มีคืน ชีวิตนี้การเกิดและการตายไม่มีต้นและไม่มีปลาย ใจดวงนี้กิเลสมันครอบคลุมมาตลอด มันยิ่งกว่าไดโนเสาร์อีกนะ เพราะไดโนเสาร์เป็นสัตว์ดึกดำบรรพ์ อันนี้มันก็สัตว์โลก สัตว์ดึกดำบรรพ์ กิเลสที่อยู่ในหัวใจ ดึกดำบรรพ์ไม่มีต้นไม่มีปลาย แล้วโลกุตตระจะเข้าไปเห็น เข้าไปอ่านเรื่องของกิเลสในหัวใจ ถ้าเรามีที่อ่านกิเลสในหัวใจ เราจะถึงธรรม ถ้าเราได้อ่านธรรม เราจะเข้าใจธรรม

เราไม่เคยได้อ่านธรรมกัน เราอ่านแต่หนังสือแล้วเราเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ ถึงอ่านธรรมไม่ออก อ่านหนังสือออก แต่อ่านธรรมะไม่ออก ถ้าอ่านธรรมะออก กิเลสมันจะขาดออกไปจากใจ ถ้าเราไม่ได้อ่านกิเลสเลย เราอ่านแต่หนังสือ อ่านแต่เงาแล้วก็ตื่นเงา แล้วก็ตะครุบเงา อยู่กับเงาไปอย่างนั้นตลอดไป ไม่เคยเห็นธรรม

ถ้าเคยเห็นธรรมนะ ธรรมที่เป็น ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นอริยสัจ อริยสัจเป็นความจริง ความจริงมันเกิดขึ้นที่ไหน ทุกข์มันเกิดขึ้นที่ไหน? ทุกข์มันเกิดขึ้นที่หัวใจ หัวใจนั้นมีอะไร มี

ขั้น ๕ เห็นไหม ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันควรแก่การงาน มันจะหาใจของตัวเองเจอ มันจะจับขั้น ๕ นี้ได้

แต่เดิมที่เป็นสมมุติๆ เพราะขั้นกับใจนี้เป็นอันเดียวกัน ขั้นกับใจผูกมัดตัวเองเป็นอันเดียวกันแล้วก็หมุนออกมา มันหลอกตัวเองขั้นหนึ่ง แล้วมันก็ออกมารับรู้สิ่งต่างๆ ข้างนอก แล้วเวลาปล่อยวางมันก็ปล่อยวางงาเข้าไปสงบในตัวมันเอง เห็นไหม นี่โลกียะเป็นอย่างนั้น แต่เดิมเราไม่เคยเห็น อันนี้เป็นการทำงานของธรรมชาติของขั้น ๕ ขั้นกับใจอยู่ด้วยกันจะเป็นแบบนี้ ความจริงของเขาเป็นอย่างนั้น แล้วเขาทำงานของเขาอย่างนั้น โดยธรรมชาติของเขา

โดยธรรมชาติ ฟังสิ คำว่า “ธรรมชาติ” คือความเคยชิน ความจำเป็น ความเป็นของเขาเป็นอย่างนั้นตลอดเวลา แล้วก็อ่านหนังสือออกไป เห็นไหม จากอย่างนั้นแล้วออกไปอ่านหนังสือ แล้วก็ตื่นอยู่ในหนังสือ มันถึงไม่เคยเห็นตัวมันเอง แต่พอจิตมันสงบเข้ามา อ่านแล้วมันก็ปล่อยวางเข้ามา

เพราะกิเลสกลัวธรรมเท่านั้น ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ประเสริฐที่สุด ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสามารถชำระกิเลสได้ แม้แต่ธรรมที่ว่า เป็นสมมุติๆ ที่อยู่ในหนังสือ เราอ่านแล้วมันก็ยังสะเทือนหัวใจ ยังขนพองสยองเกล้า ถ้ามันซึ่งใจก็จะเข้าใจตามหลักความเป็นจริง แล้วปล่อยวางเข้ามาๆ

เพราะอันนั้นเป็นสมมุติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้เป็นธรรม เป็นศาสนธรรมให้เราศึกษา เราก็ศึกษาธรรมอันนั้นมาเพื่อเข้าถึงใจของเรา ในเมื่อเข้าถึงใจของเรา ใจเราก็ปล่อยวางจากสัญญาอารมณ์ พอปล่อยจากสัญญาอารมณ์เข้ามามันเป็นเอกัคคตารมณ์ เห็นไหม ใจนี้เป็นเอก เป็นอารมณ์อันหนึ่งเหมือนกัน แต่อารมณ์ที่มันปล่อยวางเข้ามาจนเป็นเอกัคคตารมณ์ เป็นจิตหนึ่งเดียว ไม่คลุกเคล้าไป ไม่คลุกเคล้าไปมันเป็นเป่า สิ่งที่ตั้งอยู่เป็นเป่าให้เราจับต้องได้ สิ่งที่มันใช้ไป เคลื่อนไหวไปตลอดเวลา มันเคลื่อนไหวไปรับรู้สิ่งข้างนอก มันเคลื่อนไหวไปพร้อมกับเรา เรากับความเคลื่อนไหวนั้นเป็นอันเดียวกัน มันมัดรวมกันแล้วก็หมุนออกไปๆ มันก็เป็นโลกไปทั้งหมดเลย

พอมันสงบเข้ามา สงบเข้ามามันก็ตั้งมั่นขึ้นมา เราก็จับต้อง เห็นไหม เราจับต้อง เราพิจารณาเราจับต้องได้ นั่นคือได้หนังสือ ได้ตัวธรรม นี่จับต้องใจกับกายได้คือได้ตัวธรรมแล้วค่อย

อ่าน เห็นใหม่ นี่ขั้นของปัญญา สิล สมาธิ ปัญญา ปัญญาจะเริ่มต้นจากตรงนี้ ถ้าตรงนี้เริ่มต้นขึ้นมาได้ นี่อ่านธรรม ถ้าอ่านธรรม พิจารณาธรรมไป เราต้องตั้งใจใจ

เราอ่านเรื่องของโลก เราศึกษามา เรื่องของโลกเราต้องศึกษา ก.ไก่ ก.กา กว่าเราจะอ่านตัวอักษรออก กว่าเราจะผสมกันได้เป็นคำ เป็นประโยคขึ้นมา เรายังต้องฝึกมาตั้งแต่เล็กแต่น้อย อันนั้นเป็นเรื่องของหนังสือ เรื่องของธรรมนี้ก็เหมือนกัน เราก็ต้องเริ่มต้นจากเราจะสามารถจับต้องได้อย่างไร แบ่งแยกพิจารณาอย่างไร ถ้าเราแบ่งแยกพิจารณาได้ เห็นใหม่ นี่สมบัติส่วนตัว

ผู้ใดอ่านธรรม ต้องเอาใจนี้อ่าน เอาใจอ่านขั้น อ่านขั้นว่าขั้นนี้เกิดขึ้นอย่างไร? เกิดขึ้นจากใจ เพราะใจกับขั้นมันคนละอันกัน แต่เดิมใจกับขั้นเป็นอันเดียวกัน เพราะเราไม่รู้ เราไม่เข้าใจ แล้วเราก็ดมุนเวียนตามมันไป มันก็หมุนของมันออกไป เห็นใหม่ มันเป็นอย่างนั้นเพราะเราไม่เข้าใจ เราหวังเอาความสุขจากสิ่งที่ไม่เป็นความจริง

แต่เพราะเราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหนึ่ง เพราะเราประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมาหนึ่ง เราประพฤติปฏิบัติ พยายามเก็บเล็กผสมน้อยนะ ต้องใช้คำว่า “พยายามเก็บเล็กผสมน้อย” เพราะอารมณ์ของใจมันเกิด อารมณ์ที่ใหญ่โตก็มี อารมณ์ที่เล็กน้อยก็มี เห็นใหม่ เก็บเล็กผสมน้อย เพราะถ้าเราไม่พิจารณาของเรา สิ่งทีเล็กน้อยนั้นแหละมันจะสร้างเป็นความใหญ่โตขึ้นมาในหัวใจได้

ทั้งสิ่งทีเล็กน้อยและใหญ่โต เราพยายามเก็บหอมรอมริบขึ้นมา เราพยายามเก็บเล็กผสมน้อยขึ้นมา จนมันตั้งมันขึ้นมาๆ เห็นใหม่ นี่มันเป็นเพราะใครทำขึ้นมา? เพราะใจของเราทำขึ้นมา เรามีความตั้งใจ มีความตั้งใจ ความตั้งใจอันนี้ต้องเป็นพื้นฐาน ถ้าเราไม่ตั้งใจ เราไม่ตั้งใจ เรื่องของกิเลสนี้มันอยู่กับเรา มันรู้จักความนึกคิดของเรานะ มันรู้จักความพอใจของเรา แล้วมันจะป้อนสิ่งนั้นมาให้เราเคลิบเคลิ้มตามไป ถ้าเราไม่เด็ดเดี่ยว ทำอย่างนั้นไม่ได้ เว้นไว้แต่ผู้ที่มีอำนาจวาสนา ทำได้ง่ายก็มี เวลานั้นแล้วสงบๆ มันเป็นอำนาจวาสนาของเขา อำนาจวาสนาของคนเทียบกันไม่ได้

การประพฤติปฏิบัติแล้วแต่อำนาจวาสนาของแต่ละบุคคล สัตว์ บุคคล ทีสร้างสมมานั้นมันเป็นเรื่องของฝั่งมาในหัวใจ ถ้ามันทำยาก เราก็พยายามของเราเข้ามา เก็บเล็กผสมน้อยจนมันเป็นไป พอมันเป็นไป จับต้องขั้น เห็นใหม่ จับต้องขั้นแล้ววิปัสสนาขั้นนั้นไป จับต้องขั้นขั้นไม่ใช่จิต จิตกับขั้นเป็นคนละอันกัน แต่มันรวมกันอยู่ มันจะแยกได้อย่างไร

มันแยกไม่ได้ เพราะเราไม่มีกำลัง ถ้าเรามีกำลังเราก็พยายามจับอารมณ์ของมันหมุนออกไปๆ สิ่งใดเกิดขึ้นก่อน? สัญญาเกิดขึ้นก่อน สังขารปรุงขึ้นไป นี่หมุน ครอบออกไป สถิตตามทันมันจะปล่อยวางเข้ามา เห็นไหม สถิตตามทันมันจะปล่อยเข้ามา นี่คือการอ่าน การอ่านธรรม มันจะเห็นธรรม เห็นธรรมคือเห็นการเกิดขึ้นของสภาวะธรรมตามความเป็นจริง

สภาวะธรรมที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงในหัวใจของเรา ที่เป็นอารมณ์ไปกว่านั้นเอาความทุกข์มาให้ ความทุกข์นี้มันเป็นผลของความคิดอันนี้ แล้วความคิด อารมณ์ที่มันหมายออกไปยึดเขา มันเป็นสภาวะที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติของมัน โดยธรรมชาติของมันเป็นสภาวะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติอยู่แล้ว แต่เราไม่เคยเห็น เราไม่เคยอ่าน เราอ่านไม่เป็น แล้วเราโดนสิ่งนี้ดึงไปใช้เป็นประโยชน์

สิ่งที่เป็นอารมณ์ เป็นความคิด ยิ่งอารมณ์ใหญ่โตขึ้นไป มันจะวิ่งออกไป มันจะเผ่นออกไปทั้งหมด เพราะว่ามันเป็นธรรมชาติของมันอันหนึ่ง แล้วกิเลสขับไล่ ตัวดึงดูดของกิเลสนี้สำคัญมากเลย แล้วเราทำความสงบเข้ามา เพราะทำความสงบเข้ามาอันนั้น กิเลสตัวนี้มันยุบยอบลง พอยุบยอบลง ยุบยอบจนเราจับตรงนี้ได้ แล้วเราดูใหม่ สิ่งที่เราดูใหม่ เราอ่านสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นจากตามความเป็นจริงของเรา

สภาวะธรรมที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงของเรา แต่เดิมมันหมุนออกไป แต่ปัจจุบันนี้ไม่ มันเกิดขึ้น เรารู้ทัน ความรู้ทันนี้จับ เห็นไหม จับขั้นนี้ได้ แล้วแบ่งแยกขั้นนี้ หมายถึงว่า ขั้นมันเป็น ๕ กอง มันมี รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สิ่งที่เป็น ๕ กอง มันเป็นอันเดียวกัน รวมตัวกันแล้วใจมัดกัน มันก็เป็นอารมณ์ขึ้นมา แล้วเวลาเราแยกออกมา มันหมุนออกไปก็เป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นมาได้เหมือนกัน นี่อารมณ์ที่เกิดขึ้นมาได้มันยังหมุนไปได้ เห็นไหม ปัญญาจะเกิด เกิดตรงนี้

เกิดตรงที่ว่า ในเมื่ออารมณ์มันใหญ่โตเหลือเกิน เราไม่สามารถตามมันทันได้ เรากดไว้ให้มันหยุด พอหยุดก็ดูความเกิดใหม่ของมัน สภาวะที่จะเกิดขึ้นมา อะไรเกิดขึ้นก่อน บุรุษ ๕ คน ขั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ๕ กองนี้ เขาจับมือกันเป็นมัดข้าวต้ม แล้วเขาส่งต่อขึ้นมาอย่างไร เราก็ดูเข้าไป แยกออกๆ ดูเข้าไป ใจมัดข้าวต้มมัดมือนี้เราแยกออก ความแยกออกมันจะมีปัญญาเห็นใจ มันแยกออก มันจะห่างออกไปเรื่อยๆ ห่างกันออกไป เห็นไหม ปัญญามันจะเกิดตรงนั้น ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นมาแล้ว นี่เป็นปัญญาของเราเอง ปัญญาเกิดขึ้นจากอะไร? จากจิตที่เป็นสมาธิเห็นไหม

จิตที่เป็นสมาธิ ก็เหมือนตาของธรรม ตาของธรรมเห็นการเกิดขึ้น การส่งต่อกัน การรับไม่รับช่วงต่อกันเป็นอารมณ์ออกมา สิ่งที่จะเป็นอารมณ์ออกมา มันรับช่วงกันขนาดนั้น เห็นช่วงว่ามันหมุน มันส่งต่อกันอย่างไรถึงเป็นอารมณ์ แล้วเราเข้าไปอ่านจนเห็น แล้วเราชำระล้าง เห็นใหม่ ปัญญาจะก้าวเดินออกไปแล้วมันก็จะปล่อยวางๆ การปล่อยวางคือปัญญาเริ่มจะก้าวเดินนะ แต่เริ่มต้นเราต้องส่งเสริมปัญญาของเราขึ้นมา ปัญญาของการอ่านธรรม ถ้าอ่านธรรม ปัญญาที่เกิดขึ้น เพราะเห็นสภาวะตามความเป็นจริง เข้าใจตามความเป็นจริง นี่เห็นสภาวะตามความเป็นจริงนั้นโดยที่กิเลสมันยังไม่ได้เข้ามาสอดแทรก

แต่ถ้ากิเลสเข้ามาสอดแทรก มันก็จะถึงความห่างให้เข้ามาชิดกัน มันจะถึงความห่างคือว่ามันจะรักษาสถานะของมันเหมือนกัน สถานะของกิเลส เห็นใหม่ นี่ระหว่างธรรมกับกิเลสต่อสู้กัน กิเลสมันต้องยึดของมันไว้โดยสถานะของเขา เขาจะยึดของเขาไว้ แต่สภาวะธรรมนี่อ่านให้ขาด อ่านออกคือการเห็น รู้เท่า รู้สภาวะตามความเป็นจริง นี่อ่านออก อ่านธรรมออก พออ่านธรรมออก มันจะมีความอึดอ้อมหัวใจนะ ใจจะมีความสุขมาก เพราะเวลาอ่านออก เหมือนกับเราไม่เคยรู้สิ่งใดเลย แล้วเราไปรู้สิ่งนั้น นี่เหมือนกัน เราไม่เคยเห็นสภาวะตามความเป็นจริงของหัวใจของเราเลย แล้วพอเรารู้เข้า มันจะปล่อยวาง ปล่อยวางเข้ามา

ถ้าสมาธิ ความจงใจของเรา ปัญญาของเราก้าวเดินไปได้ ชาติ ๔ ชั้น ๕ เป็นหินลับปัญญา ถ้าปัญญาได้ลับให้คมกล้าขึ้นมาเรื่อยๆ ลับขึ้นไป ลับคือวิปัสสนาของเราบ่อยครั้งเข้าๆ ความวิปัสสนานี้ต้องทำให้มันบ่อยครั้ง ถ้าบ่อยเข้าไป บ่อยครั้งๆ ขึ้นมา ปัญญามันจะเริ่มคมกล้าขึ้นมาเรื่อยๆ ถ้าปัญญาเริ่มคมกล้า กิเลสจะสิ้นสุดลงได้

แต่เดิมกิเลสในเรื่องของโลกียะ ในเรื่องของโลกเขา มันแค่ปล่อยวางสัญญาอารมณ์เข้ามา แต่กิเลสเต็มตัว มันปล่อยวางอารมณ์แล้วมันหลบซ่อนอยู่ในหัวใจของเรา กิเลสนี้หลบซ่อนอยู่ในหัวใจของเรา แล้วก็ปล่อยวางสัญญาอารมณ์เข้ามาเท่านั้น แต่คราวนี้ถ้าวิปัสสนา ความที่มันปล่อยวางเพราะมันรู้อำนาจของธรรมไม่ได้ อำนาจของธรรมมีอำนาจเหนือกว่า อำนาจของธรรมเป็นอำนาจของใจดวงนั้น อำนาจของธรรมคืออำนาจของใจดวงที่อ่านออก ใจที่อ่านออกมันสะอาดเข้าไปเป็นชั้นๆ เข้าไป ความสกปรกมันจะอยู่ได้อย่างไร

ที่ไหนมันมีความมืด มีแต่ความลึกลับสงสัย ถ้าที่ไหนมืดอยู่ เราจะไม่รู้ว่าเป็นความมืดนั้นจะมีสิ่งใดที่จะเป็นโทษกับเราบ้าง จะมีสมบัติหรือจะมีบุญอยู่ในความมืดนั้น เราก็มองไม่เห็น แต่ในเมื่อ

ความสว่างเกิดขึ้น ไฟเกิดขึ้น ไฟของปัญญาเกิดขึ้น ความสว่างเกิดขึ้นจากหัวใจ หัวใจทำความสว่างเกิดขึ้นมา มันจะเห็นสภาวะข้างในว่ามันเป็นความหลอกลวงของกิเลส

กิเลสนี้หลอกลวง มันก็ว่าง มันก็ปล่อย ความปล่อยนั้นเราไม่ประมาท เราจะประมาทถึงนั้นไม่ได้ เพราะอะไร เพราะมันเป็นกุปกรรม เห็นไหม “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา” มันเป็นสภาวะธรรมเริ่มตั้งแต่ข้างนอก มันเป็นสภาวะธรรมที่เราไม่เคยเห็น แล้วปัจจุบันนี้เราเข้าไปเห็น เราเข้าไปเห็นเราถึงได้อ่าน พอเราอ่านออกมันก็ปล่อยวางๆ สภาวะตามความเป็นจริงที่มันเกิดดับๆ มันเป็นสภาวะธรรมเกิดดับ มันเป็นอย่างไร? มันก็เป็นอนัตตา มันเป็นอนัตตาโดยธรรมชาติของมัน มันเป็นสภาวะอยู่แล้วโดยธรรมชาติของมัน แต่เมื่อก่อนเราไม่เห็น พอเราเห็นขึ้นมา พร้อมทั้งเห็นกิเลสที่ว่ามันไม่เป็นไปตามความเป็นจริงด้วย มันไม่ตามความเป็นจริงที่มันจะคงที่ เป็นเรา เป็นของเรา เป็นความคิดของเรา

แต่เดิมเป็นเรา เป็นความคิดของเรา เราพอใจทุกๆ อย่าง เราก็มีอาการหมกมุ่นไปกับความคิดนั้น แล้วความคิดนั้นมันอยู่ที่กิเลสจะป้อน ป้อนความคิดที่ดี คือว่าเราพยายามคิดดี มันก็มีความคิดว่าอยากจะทำบุญกุศลขึ้นมา มันก็เป็นบุญกุศล มันเป็นสิ่งที่ดี ถ้ามันป้อนสิ่งที่ไม่ดีขึ้นมาล่ะ นี่มันป้อน เรายังไม่มีโอกาสที่เราจะเอาธรรมะป้อน แต่ในเมื่อเราเข้ามาวิปัสสนา ตรงนี้มันเป็นธรรมทั้งหมด ธรรมสามารถจะเป็นอาหารของใจขึ้นมาได้เป็นบางส่วน พอธรรมเป็นอาหารของใจได้บางส่วน ความสว่างเกิดขึ้น เห็นไหม ความมืดมิดปิดบัง ปิดไปด้วยกิเลสทั้งหมด กิเลสคือความมืดมิดปิดบังไว้ทั้งหมดเลย แต่เดิมที่มีความสว่างขึ้นมาบ้างก็เพราะว่ามันเป็นอำนาจวาสนา เป็นเพราะเราใจจะทำต่างหาก เพราะใจของเราจะทำ เรามีความเชื่อมั่นของเรา เห็นไหม เกิดจากความเข้มแข็งของใจเข้าไป ถึงว่า กิเลสป้อนความดี ความดีมันป้อนได้อย่างไร ในเมื่อความดีจะฆ่ามันเอง แต่ความดีมันเกิดขึ้นจากอำนาจวาสนา เพราะมันเป็นกิเลสล้วนๆ ตอนนั้นนะ

ในเมื่อหัวใจปกคลุมไปด้วยกิเลส มันคือกิเลสปกคลุมในหัวใจของเรา ถ้าเราผลอมันผลักทันที แต่เพราะเราเชื่อมั่น เราถึงเคารพพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รัตนตรัยเป็นแก้วสารพัดนึก ถ้าเรามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่งของเรา นี่ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ววางธรรมไว้ แล้วเราศึกษาธรรมอันนั้น นี่มันเป็นสมบัติเยี่ยม

กิเลสในหัวใจมีอยู่ ก็จริงอยู่ กิเลสในหัวใจมันปกป้องหัวใจไม่ให้ธรรมะเกิดขึ้นก็จริงอยู่ แต่เพราะมันมีอำนาจวาสนาของเรา มันถึงเข้ามา แล้วบัดนี้ที่เราวิปัสสนาขึ้นมา ธรรมะนี้เป็นของเรา ธรรมะที่ขึ้นมา ความสว่างของใจเกิดขึ้นมามันเป็นสมบัติของเรา พอความสว่างขึ้นมามันก็เห็นคุณและเห็นโทษ

เห็นคุณของธรรมะที่มันหมุนออกไป เห็นปัญญาของเราชำระกิเลสได้ นี่ก็เห็นคุณ

เห็นโทษล่ะ...เมื่อก่อนเรายังก้าวเดินขึ้นมาไม่ได้ เราคิดว่าอันนี้เป็นโทษไปหมดเลย ร่างกายและจิตใจถ้าเราควบคุมไม่ได้มันก็ให้โทษกับเรา แต่ถ้าเราควบคุมได้ คนเราเกิดมา ถ้าพิจารณา ปล่อยธาตุ ๔ และ ชั้น ๕ ออกไปได้ มันจะเป็นอกุปปะ ถ้าเป็นอกุปปะ เป็นสิ่งที่เจริญขึ้นแล้วไม่มีวันเสื่อมเลย แต่ถ้าเป็นกุปปะอยู่ ปัจจุบันนี้ยังเป็นกุปปะอยู่ เพราะยังอ่านไม่ขาด อ่านออกนี่มันต้องอ่านบ่อยๆ อ่านบ่อยๆ พยายามพิจารณาไปซ้ำๆ ซากๆ ต้องซ้ำเข้าไปๆ จนกว่าอำนาจวาสนาเข้าไปถึงเต็มที่แล้วมันจะอ่านขาดไปได้ ถ้ายังอ่านขาดไม่ได้ก็ต้องซ้ำบ่อยๆ อยู่อย่างนี้ ความซ้ำบ่อย นี่หมุนออกไป ปัญญาจะก้าวเดินๆ ปัญญาต้องก้าวเดินขึ้นไปประจำ นี่อำนาจวาสนาของใจดวงนั้น

มันมีกิเลสที่มันคง แก่นของกิเลส มันอยู่ที่อำนาจวาสนาของแต่ละบุคคล บางคนรู้เร็วเห็นเร็ว บางคนรู้เร็วแล้วทำลำบาก บางคนลำบากแล้วรู้ช้าด้วย เห็นไหม ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี มันเป็นเรื่องที่ว่าเราอยู่ในขอบเขตของผู้ที่ทำอกุตถุญ์ ถึงทำได้ตลอดเวลา ๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปีนี้ เราต้องเอาอันนี้เป็นหลัก แล้วเราพยายามมันหมายของเราให้ได้ มันหมายในธรรมก่อน เห็นไหม แต่ความจริงมันมันหมายไม่ได้ ความจริงมันต้องเป็นปัจจุบันธรรม ปัจจุบันธรรมที่เราวิปัสสนาไป วิปัสสนาเข้าไป มัดข้าวต้มที่ชั้น ๕ มันมัดกันไว้อย่างนั้นมันจะหลุด ปล่อยวางบ้าง เพราะมรรคเข้าไปทำลาย ตรงไหนวางออกไป มันจะปล่อยวางเว้งว้าง ชำระเข้าไปตรงที่มันมัดกันไว้นั้นนะ

มันจะไป ไปไม่ได้หรอก มันเป็นกองส่วนใหญ่ เป็นกอง ๕ กอง แยกออกจากกัน แล้วมันหมุนไปโดยนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรมมันเหมือนน้ำ เราจะแยกส่วนไหน น้ำแต่ละคลองที่มารวมกัน มันจะแยกได้อย่างไร มันเป็นเรื่องเดียวกัน เห็นไหม ขนาดนี้เป็นน้ำนะ น้ำเป็นวัตถุ แต่อันนี้หัวใจ ความรู้สึกว่าเป็นชั้น ๕ สัญญาคือความจำได้ ความระลึกอยู่ สังขารคือความคิด ความปรุง ความแต่ง เวทนาคือความสุข ความทุกข์ ความพอใจ วิญญาณคือตัวเครื่องรับรู้ ตัวเชื่อมเข้าไป

รูปคืออารมณ์ที่เป็นความรู้สึกอันนั้น มันก็หมุนออกไปรอบหนึ่งๆ นี่เวลาแยก แยกได้ขนาดนี้ว่า รอบหนึ่งๆ แต่เวลามันเกิดจริงๆ ในหัวใจมันเป็นอย่างนี้ใหม่

ความคิดมันเร็วมาก ความคิดเราเหวี่ยงไปๆ มันไปเร็วมาก แล้วเราตามไม่ทัน สิ่งที่ว่ามันมีคุณค่า มีคุณค่าอย่างนั้น แล้วเวลามันเกิด มันไม่เหวี่ยงอย่างนี้หรอก มันเกิดภพเกิดชาติขึ้นมา มันไป ๓ โลกชาติๆ มันไปเกิดตายๆ ขณะนั้น จิตดวงวิญญูณของเราที่แหละ ความเห็นของใจที่มันอ่านธรรมอยู่นี้แหละ สภาวะธรรมจะเห็นอย่างนั้น เห็นโทษขนาดนั้นนะ

วิปัสสนาเข้าไปจนมันปล่อย เห็นใหม่ ชั้นนอกขาดออกไป พอชั้นนอกขาดออกไป เป็นอกุปปธรรม นี่เป็นอกุปปะส่วนหนึ่ง แล้วชั้นในล่ะ วิปัสสนาเข้าไปมันก็ต้องเป็นเรื่องของสัญญาเข้าไปอีก ชั้นของสัญญาคือชั้นของการค้นคว้า ชั้นของสัญญา ชั้นของสมมุติ สมมุติแต่ละชั้นเข้าไปๆ เข้าไปค้นคว้าหาชั้นใน

ชั้นนอก ชั้นใน ชั้นในชั้น เห็นใหม่ เวทนานอก เวทนาใน เวทนาในเวทนา

“เวทนานอก” เป็นตัวตน เป็นความยึดมั่น เป็นความมั่นหมาย

“เวทนาใน” ก็เป็นความเป็นอุปาทาน อุปาทานความยึดมั่นถือมั่นโดยความหลงไปของใจ

“ชั้นนอก-ชั้นใน” อ่านความละเอียดของใจ มันจะละเอียดเข้าไป อ่านความเป็นชั้นๆ เข้าไป อ่านเข้าไปมันก็ขาดเข้าไปเป็นชั้นๆ ถ้ามันขาด แต่ถ้ามันไม่ขาดล่ะ ขณะที่ก้าวเดินอยู่มันมองไม่เห็น เราก้าวเดินอยู่ คนที่แบกหามไปมันไม่รู้หรือว่ากิริยาของเราเป็นอย่างไร มันพยายามแบกหามสิ่งต่างๆ พระพุทธรูป จะไปถึงจุดหมายปลายทางให้ได้ การวิปัสสนา การก้าวเดินของการบำเพ็ญธรรมก็เป็นแบบนี้ มันล้มลุกคลุกคลานไป มันไม่เห็นว่ามันชั้นนอก-ชั้นใน มันจะเอาแต่ว่าเอาให้ได้ๆ ความที่จะเอาให้ได้ มันพยายามค้นคว้าของมันไป จะเป็นชั้นนอก-ชั้นใน ให้ถึงที่สุด

กิเลสเวลามันหลอกตัวเองนะ มันจะให้คุณค่ามาก อย่างถ้าเป็นชั้นนอก มันก็ว่าเห็นอ้อ ทุกๆ ชั้นแล้ว มันจะปล่อยวางว่าสิ่งนั้นเป็นผล สุดเป้าหมายของการประพฤติปฏิบัติ สุดเป้าหมายของการประพฤติปฏิบัติแล้วมันก็จะสร้างสัญญาอารมณ์ สัญญาความมั่นหมายของมันในหัวใจ เห็นใหม่ ถ้าเป็นสัญญาความมั่นหมายในหัวใจ นั่นล่ะเป็นตัวหนังสือ เป็นความคิดความหมาย เป็นสมมุติ เป็นบัญญัติอยู่อย่างนั้น กิเลสสิ่งที่มีมันละเอียดเข้าไปอีกชั้นหนึ่งในหัวใจ มันจะหลอก

ออกมาอย่างนั้น แต่เราไม่ได้เชื่อมั่นตลอดไป เพราะสิ่งที่เกิดกับใจ ความสุข-ความทุกข์ของใจมัน ประสบสิ่งใด มันรู้ ถ้ามันมีความสะอาดของใจ ใจมันสะอาดตามที่สัญญาว่ามันปรุงขึ้นมาว่ามันเป็น เป้าหมายสูงที่สุดแล้ว มันต้องไม่ติดรูป รส กลิ่น เสียงภายนอก

รูป รส กลิ่น เสียงภายนอก ถ้าใหม่ๆ เราทำความสงบของใจเราอยู่ มันจะปล่อยวางได้ เพราะอำนาจของสมาธิ อำนาจของสมาธิกดไว้ มันจะปล่อยวางโดยธรรมชาติของมัน แต่ถ้าสมาธิ มันเสื่อมไป นี่มันติด มันพอใจ ความพอใจ ความจงใจ ความเห็นดีเห็นงามไปกับเขา นั่นละตัวมัน ถ้าเห็นตัวนั้นขึ้นมา ย้อนกลับเข้ามา

เห็นไหม ขอบของธรรมกับกรอบของกิเลส มันต้องหมุนเวียนกันไปก่อน แล้วจะเข้าไป กรอบของธรรม กรอบของธรรมคือขั้นใน พิจารณาขั้นใน การพิจารณาขั้นในก็ต้องใช้สมาธิ เข้าไป ถ้าสมาธิตั้งมันขึ้นมา งานมันจะเป็นงาน ปัญญาจะเป็นปัญญา ถ้าสมาธิไม่ตั้งมันขึ้นมา มันจะเป็นสัญญา เป็นเงาซ้อนเงา เห็นไหม เป็นเงาเหมือนกัน เป็นเงานอก-เงาใน เงานี้มันก็จะไปซ้อน กัน ก็จะพอใจ จะปล่อยวางอย่างนั้นเหมือนกัน ปล่อยวางขึ้นมา มันไม่ได้จับต้อง ถ้าเราจับต้องได้ การเห็นตามความเป็นจริงแล้ววิปัสสนา นี่อ่านธรรมก่อนมันถึงจะปล่อยวาง

ถ้าไม่มีการอ่านธรรมก่อนแล้วปล่อยวาง เป็นไปไม่ได้ ในเมื่อมันเป็นความสกปรก เรา ไม่ได้ชำระสะสางความสกปรกนั้น มันจะสะอาดขึ้นมาได้อย่างไร แต่ถ้ามันปล่อยวางโดยที่เป็น สมมุติ เป็นสัญญาที่มันซ้อนขึ้นมา มันจะปล่อยวางโดยที่เราคิดขึ้นมาเองได้ ภาพซ้อนภาพ ภาพที่ใหญ่กว่ามันจะมีอำนาจครอบคลุมภาพที่เล็กกว่า เงาที่ใหญ่กว่า มันพอใจ มันปล่อยวาง นั่นมัน ไม่ใช่งาน ไม่ใช่ความเป็นจริง ถ้าความเป็นจริง นี่มันไม่ได้อ่าน เพราะถ้าเราอ่านขึ้นมา มันต้องจับ ต้องได้แล้วอ่าน เห็นไหม

ขั้นนอกเป็นขั้นนอก ขั้นในเป็นขั้นใน มันจะขาดออกไปจากกันเลยละ แล้วจะเป็น ขั้นในเข้าไป พิจารณาขั้นในเข้าไป ขั้นในกับจิต เห็นไหม จิตไม่ใช่ขั้น ขั้นไม่ใช่จิต แต่ ขั้นนอก ขั้นใน ขั้นในขั้น เข้าไปขั้นในขั้น มันจะอ่าน การจะอ่านเข้าไป มันก็ต้องมีสัญญา สัญญาความจำได้หมายรู้ เพราะอะไร เพราะว่าสิ่งที่เราจะเข้าไปจับต้อง เราไม่เคยเห็นมัน สิ่งที่เราไม่เคยเห็น เราจะเอาอะไรไปอ่าน ถ้าเราไม่มีตัวที่จะอ่าน เราก็อ่านไม่ได้ ถ้าเรามีสิ่งที่จะอ่านขึ้นมา เรา จะอ่านได้ สิ่งที่จะอ่าน เราต้องค้นคว้า การค้นคว้าสิ่งที่จะอ่าน นี่มหาสติ-มหาปัญญา มหาสติ-มหาปัญญาหมุนเข้าไป พยายามค้นคว้าเข้าไป ถ้าค้นคว้าได้

ทำไมบอกว่าค้นคว้าได้กับค้นคว้าไม่ได้ละ

บางคนค้นคว้าไม่ได้เพราะจับต้องไม่ได้ มันเป็นสัญชาตญาณอกทั้งหมัด มันเป็นสมมุติ เป็นสมบัติเยี่ยมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม สิ่งนั้นเป็นธรรมคือความว่างอยู่ มันเป็นไปได้ เพราะกิเลสมันอยู่ในหัวใจ กิเลสมันจะส่งเสริมทันที กิเลสมันจะส่งเสริมว่า “สิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นความเว้งว่าง สิ่งนี้เป็นความว่าง” เพราะกายกับใจแยกออกจากกันแล้ว ใจมันเป็นใจล้วนๆ มันจะแยกออกไป ถึงเป็นชั้นในมันก็เป็นชั้นที่ละเอียดอยู่ มันจะจับต้องไม่ได้ มันจะหลบหลิก มันจะไม่ยอมเป็นเป้าให้ได้อ่าน มันจะให้มีความมืดอยู่อย่างนั้น

ความมืดของโลกเขาเป็นความมืดนะ แต่ความมืดภายใน ความมืดบอดของใจกับความมืดบอดของโลกต่างกัน ความมืดบอดนี้เปรียบเทียบมา ความมืดบอดของโลก เห็นไหม ถ้ามันมืด เราจุดไฟมันก็สว่าง แต่ความที่มันตาบอดตาใส มันมืด มันไม่เห็น ความไม่เห็นของใจนั้นนะมืดบอด แต่มันก็สว่าง สว่างด้วยอะไร? สว่างด้วยใจ มันโล่ง มันว่างอยู่อย่างนั้น เห็นไหม มันถึงเข้าใจได้ใจนี้ความหลอกของใจ ความหลอกของกิเลสมันหลอกอย่างนั้น มันโล่งมันว่างอยู่อย่างนั้น แต่มันมืดบอดโดยความไม่เห็นเท่านั้นเอง มันถึงต้องพยายามค้นคว้าเข้าไป ถึงว่าอำนาจวาสนาของคน เห็นหรือไม่เห็นมันอยู่ตรงนั้น พระผู้ปฏิบัติบางองค์ไม่เห็นก็มี ดิคอยู่ตรงนั้นก็มี แต่ผู้ที่ยังค้นคว้าอยู่ ยังมีโอกาสอยู่ เห็นไหม

พยายามเข้าไปๆ มันต้องจับต้องได้ พอจับต้องได้มันเลยมีโอกาสดูอ่าน เห็นไหม แล้วหนังสือเล่มนี้ ธรรมตรงนี้เป็นสิ่งที่ใหญ่โตมาก อ่านแล้วอ่านเล่า อ่านจนกว่าจะทะลุเข้าไปได้ ถ้าอ่านทะลุเข้าไป เห็นไหม ถ้าเล่มใหญ่ กิเลสต้องตัวใหญ่ด้วย กิเลสตรงนี้เป็นกิเลสตัวใหญ่มาก กิเลสตัวใหญ่พยายามต่อสู้ต่อต้านกับสิ่งนี้ ต่อต้านกับธรรม แล้วธรรมจะทำอย่างไรถึงจะสู้ได้ละ

ธรรมสู้ได้ เพราะกิเลสกลัวธรรมอย่างเดียว ธรรมเท่านั้นชำระกิเลสทั้งหมด ธรรมเท่านั้นนะ แต่อย่างอื่นกิเลสไม่กลัว แล้วเราสร้างธรรม ธรรมาวุธ สัมมาสมาธิ ความดำริชอบ ความเห็นชอบ ความเพียรชอบ ความระลึกชอบ อินทรีย์สังวรธรรม มรรคเป็นมรรค อินทรีย์แก่กล้าไม่แก่กล้า สักแต่ว่าทำไปเฉยๆ แล้วหู ตา จมูก ลิ้น กาย ใจ ปล่อยไปตามประสาโลกได้อย่างไร

เห็นไหม ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติธรรมถึงอด ฉันท่น้อย นอนแต่น้อย ทำความเพียรให้มาก ความพยายามอดุทธาหะเพื่อจะชำระกิเลสขึ้นมา เพิ่มเติมขึ้นมา เพราะมีคเชื้อดโก้มันก็เล่มเล็กๆ ไซ้ใหม่ มีคเชื้อดโคก็ต่อเล่มใหญ่ขึ้นมาไซ้ใหม่ แล้วกิเลสตัวเล็กๆ เราชำระขึ้นมา เราอ่านขาด

เป็นชั้นๆ ขึ้นมา แล้วเครื่องมือที่ชำระสิ่งนี้มันต้องใช้เครื่องมือใหญ่ขึ้นมา เพราะกิเลสมันตัวใหญ่
ขึ้นมา ความที่กิเลสตัวใหญ่ขึ้นมา แรงผลักดันของเขาก็ต้องมากกว่าเป็นธรรมดา แล้วเราก็จะ
ล้มลุกคลุกคลานไปตลอดเวลา ความล้มลุกคลุกคลานเพราะเรารู้ไม่ไหว มันก็มีความท้อใจ
เหมือนกัน

คิดว่าประพฤติปฏิบัติไปแล้วจะมีความสุขไปข้างหน้า นี่กิเลสมันหลอกอีกชั้นหนึ่งแล้ว
“ประพฤติปฏิบัติแล้วมันจะมีแต่ความสุข ถ้ากิเลสมันขาดไป ความเวียงว้าง ความว่างขึ้นไป
เป็นอกุปปธรรมขึ้นมา เป็นชั้นๆ ขึ้นมาแล้ว มันจะมีความสุขข้างหน้านะ”

ความสุขมันมีอยู่โดยที่เป็นอกุปปธรรมจากชั้นต้นๆ ขึ้นมา แต่เรื่องตรงนี้มันยังไม่
เป็นอกุปปะ มันเป็นกุปปธรรมของกามราคะ มันสอยเรล้มทุกที แล้วความน้อยเนื้อต่ำใจมันจะมี
มาในหัวใจ ความน้อยเนื้อต่ำใจของกิเลส เห็นใหม่ กิเลสมันหลอกหัวใจให้เราขยับออกไป เรา
ก็ต้องพยายามต่อสู้

ถึงต้องคิดถึงครูบาอาจารย์ที่เป็นแบบอย่าง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากว่าจะอ่าน
ธรรมชาดนี้ ๖ ปี ทุกข์ยากขนาดนั้น แล้วเราเกิดมาใช้อำนาจวาสนาของเรา เราก็ยังไม่มั่นใจตัวเรา
ตั้งแต่ที่แรก แต่เพราะเราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจใหม่ เพราะเราเชื่อธรรมใจใหม่
ธรรมเท่านั้นที่กิเลสกลัวใจใหม่

ธรรมเท่านั้น กิเลสมันจะยอมกับธรรมเท่านั้น แล้วเราสร้างสิ่งนั้นขึ้นมา เราก็เป็นคนคนหนึ่ง
เป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยึดพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง เป็น
แก้วสารพัดนึกที่จะสามารถชำระกิเลสได้ เป็นที่พึ่งเป็นที่อาศัย คำว่า “ที่พึ่ง” กับ “ความจริง” เห็น
ใหม่ ที่พึ่งที่อาศัย กับความที่เราสร้างสมคุณธรรมขึ้นมา เราสร้างสมมรรคอรียสังขัจจขึ้นมา อินทรีย์
มันจะแก่กล้าขึ้นมา เพราะเราต้องสะสมอินทรีย์ของเรา ถ้าเราไม่สะสมอินทรีย์ของเรา อินทรีย์ของ
เรามันอ่อนเกินไป สิ่งที่เป็นมรรคอรียสังขัจจ มรรค ๔ ผล ๔ ขึ้นมา มันจะทรงตัวบนที่ไหนล่ะ? มันก็
ต้องทรงตัวอยู่บนอินทรีย์ของเรา อินทรีย์ของเราคือธาตุขันธ์ของเราเนี่ยแหละ ตา หู จมูก ลิ้น กาย
ใจ

อินทรีย์ เห็นใหม่ ปัญญาอินทรีย์ ปัญญาที่เป็นปัญญาอินทรีย์อันหนึ่ง ถ้าปัญญาอันนี้มันคม
กล้าขึ้นมา มันก็ต้องมีความคมกล้าสามารถชำระกิเลสให้มันขยับขอบตัวลงได้ ถ้ามันขยับขอบตัวลง
ได้นะ มันจะปล่อยวางเหมือนกัน ปล่อยวางแล้วก็ต้องพยายามซ้ำๆ อยู่อย่างนั้น ต้องซ้ำอยู่อย่างนั้น

อ่านจนมันขาด มันขาดออกจากใจไปเลย ชั้นชัก็ขาดออกไปจากใจ ใจนี้ไม่ใช่ชั้นชั ชั้นชันอก ชั้นชัใน ชั้นชัในชั้นชั หลุดออกไปจากใจทั้งหมด มันเป็นใจล้วนๆ แล้วอะไรอ่านใจตัวนี้ล่ะ

ใจตัวนี้คือคูปไฟ ใจตัวนี้คือคู้้นของไฟ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกอยู่ใน หมู่ชนถือคู้้นไฟไว้คนละคู้้น นั้นหมู่ชนนะ อันนี้มันถืออวิชา ถ้าผู้ที่ถืออวิชาอยู่ มันเป็นไฟร้อน อยู่ในหัวใจ แล้วจะเอาอะไรอ่าน

นี่ต้องพยายามค้นคว้าเข้าไป ความละเอียดอ่อนของใจ ถ้าใจประพุดติปฏิบัติขึ้นมา เห็นใจ มันพลิกแพลงเป็นชั้นๆ ขึ้นมา พลิกจากข้างล่างขึ้นมาเป็นข้างบน มันจะจับตรงนี้ได้ จับตรงนี้ได้ แล้วปล่อยคู้้นไฟนั้น ปล่อยคู้้นไฟนั้น เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกอยู่ว่า ในหมู่ชนถือคู้้นไฟไว้คนละคู้้น แล้วก็เอามา อวดกัน ชนกัน อยู่ในหมู่นั้นนั้น ไฟของตัวก็ร้อนเผาผลาญตัวเองอยู่แล้ว ยังเราร้อนเผาผลาญคน นอกอีก ในกาลนั้นมีคนฉลาดอยู่คนหนึ่งคือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทิ้งคู้้นไฟคู้้นนั้น ไป แล้วก็บอกให้พวกเราทิ้งคู้้นไฟ ทุกคนพยายามทิ้งคู้้นไฟของตัวเอง ทิ้งคู้้นไฟ นี่ความร้อนของ ใจใจ

แต่นี้มันไม่ใช่ ใครมีความสว่างของคู้้นไฟนั้นก็อวดอ้างความสว่างกัน ใครศึกษาธรรมะ ปฏิบัติมา ใครศึกษามา ใครศึกษาจําธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ก็ว่าตัวเองมี ความสว่างของใจ เห็นไหม ทั้งๆ ที่ไฟดวงนั้น คู้้นไฟนั้นเป็นความร้อนจะเผาผลาญตัวเองนะ เผา ผลาญตัวเองแล้วไปเผาผลาญคนอื่น เพราะกิเลสของเรามันเผาเราอยู่แล้ว มันทำให้เราทุกข์ยากอยู่ แล้ว มันทำให้เราทุกข์ยากแล้วยังไม่พอ ยังจะทำให้คนอื่นได้รับความเดือดร้อนจากคู้้นไฟอันนี้ด้วย แล้วไม่ยอมทิ้ง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้ทิ้งคู้้นไฟคู้้นนี้ ทิ้งคู้้นไฟ แต่ถ้าเราอ่านธรรมไม่ ออก มันทิ้งไม่ได้ คู้้นไฟอยู่กับมือ ถ้าเรารู้ว่าร้อน เราปล่อยมันก็ปล่อยได้ แต่เราจะปล่อยกิเลส จากใจ มันปล่อยได้ไหม เราคิดว่าเราจะปล่อยกิเลสในหัวใจเรา มันหลุดออกไปจากใจเราไหม? มัน ไม่หลุดออกไป เพราะมันเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรมมันให้ความร้อนในหัวใจนั้น สิ่งที่ทำให้ ความร้อนในหัวใจนั้นมันเป็นความทุกข์อยู่แล้ว

ถ้าเราไม่อ่านกรรมให้ขาดออกไป มันจะหลุดออกไปไม่ได้ โดยธรรมชาติของมัน ธรรมชาติของกิเลสมันอยู่บนหัวใจของมนุษย์ อยู่บนหัวใจของสัตว์โลก แล้วมันอาศัยหัวใจของ สัตว์โลกเป็นเครื่องอยู่อาศัย แล้วพวจิตดวงนี้เกิดตายๆ มาตลอดเวลา เกิดตายอย่างที่เรากิดมานี้ มัน เป็นการยืนยันได้ว่าเราต้องตายแน่นอน แต่เรายังไม่เคยเห็นการเกิด มันก็ต้องไปเกิดแน่นอน

แล้ววิปัสสนาไป อ่านกรรมไป มันจะเห็นตรงนี้ เห็นการเกิดและการตายของกิเลส เห็น การเกิดนะ กิเลสเกิดอย่างไร ตายอย่างไร ขาดอย่างไร มันจะเห็นความเกิดและความตายของ กิเลส กิเลสมันจะตายไปจากใจเป็นชั้นๆ เข้าไป กิเลสจะหลุดออกไปๆ อ่านแล้วขาด พอขาดไป กิเลส จะขาดออกไปเลย ขาดออกไป เป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป จนกว่าจะเห็นว่าไม่เกิดในกามภพ ก็จะไม่ เห็นอย่างนั้น ไม่เกิดในกามภพ แล้วสิ่งที่ว่ามันละเอียดกว่ากามภพนั้นมันเป็นคู้่นไฟ มันก็เห็นสิ่งนั้น แล้วมันก็จะสลัดสิ่งนั้นออกไป นี่มันจะเห็นอย่างนั้น พอเห็นอย่างนั้น มันเป็นความสว่าง เป็น ความสงบภายในหัวใจนั้น สิ่งนี้เป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่สุด

ในเรื่องของสัตว์โลกนะ ถ้าไม่มีหัวใจมาปฏิสนธิในครรภ์ของมารดา เด็กจะไม่เกิด จะไม่ มีเด็กเกิดมาในนั้นเลย นี่ความเกิดของใจ เกิดในชั้นแล้วถึงมาเป็นมนุษย์ ถ้าพูดถึงความสำคัญ แล้ว หัวใจสำคัญ

ความคิด เห็นใหม่ เวลาเราคิด เราพลิกแพลงต่างๆ ปัญญาความคิดของเรามันจะมีมหาศาล เลย คิดอย่างไรก็ได้ แล้วมันเป็นความคิดที่เป็นความลึกซึ้งที่ไม่มีใครมาเห็นความคิดของเรา ความคิดของเรา เราแอบคิด แอบทำ มันเหมือนกับเป็นโลก โลกหนึ่งของเรา เป็นโลกส่วนตัวของ เราที่เราจะคิดอย่างไรของเราก็ได้ ความคิดอันนั้นมันเป็นเรื่องของใจ เรื่องของร่างกายคือเรื่อง ของที่อยู่อาศัยของใจเท่านั้น ใจมันถึงเป็นความสำคัญ แล้วพอมันคิดอย่างนั้น มันคิดว่าเป็นความ ดีความฉลาดของมัน ทั้งๆ ที่มันเป็นความโง่ของมันนะ เพราะมันถือคู้่นไฟอยู่ มันต้องเผาตัวมัน เองก่อน เห็นใหม่ มันจะคิดขนาดไหนมันก็ร้อนอยู่ตัวคนเดียว อยู่ตัวคนเดียวก็ร้อน อยู่ในห้องแอร์ อยู่บนกองน้ำแข็งมันก็ร้อน ถ้าหัวใจมันร้อน อยู่ที่ไหนมันก็ร้อน แต่มันก็พอใจจะคิด เพราะมัน ปลดคู้่นไฟทิ้งไม่เป็น มันทิ้งคู้่นไฟไม่เป็นมันก็อยู่กับความร่ำร้อนนั้น

แล้วเรามาเจอธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าให้ทิ้งคู้่นไฟให้ทิ้งคู้่นไฟคู้่นนั้น ให้ทิ้งด้วยการอ่านมันให้ขาด อ่านกรรม นี้ให้ขาด แล้วทั้งความสว่างนั้น ทั้งออกไป ไม่ใช่อ่านแล้วก็จะเอาความสว่างนั้นมาเป็นทฎฐิมานะ

เห็นไหม อ่านแต่ตัวหนังสือ อ่านแต่สัญญาอารมณ์ อ่านอย่างนั้นขึ้นมาแล้วก็ถือเป็นความรู้...เป็นความรู้ที่ไหน ถ้าเป็นปัญญา ทำไมมันเอาความร้อนมาให้หัวใจ ถ้ามันไม่อ่านแบบวิปัสสนาญาณ เห็นไหม อ่านแบบวิปัสสนา มันต้องเอาหัวใจอ่านธาตุ อ่านขั้นๆ เอาปัญญานี้พิจารณาธาตุ พิจารณาขั้นๆ แล้วปล่อยวางธาตุขั้นๆเข้ามาเป็นขั้นๆ

อ่านขั้นๆแล้วทิ้งขั้นๆ

“อ่านขั้นๆ” เห็นไหม หัวใจอ่าน นี่คือการอ่านธรรม อ่านหนังสือเป็นการอ่านสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่อ่านโดยสมมุติ อ่านหนังสือ “อ่านธรรม” เอาหัวใจ เอาใจที่เป็นสัมมาสมาธิอ่านธาตุ อ่านขั้นๆ อ่านขั้นๆแล้วทิ้งขั้นๆนอก เห็นไหม ทิ้งขั้นๆนอกเป็นอกุปป์ธรรมขึ้นมา ทิ้งขั้นๆในก็เป็นอกุปป์ธรรมขึ้นไป ทิ้งขั้นๆในขั้นๆ เห็นไหม นี้ออกุปป์ธรรม หมดขั้นๆ หมดขั้นๆแล้วก็ไปทิ้งขั้นๆไฟนั้น ทิ้งขั้นๆไฟนั้นมันก็เป็นความสงบของใจโดยสมบูรณ์ ถ้าจิตโดยสมบูรณ์นั้นมันเป็นการอ่านธรรมออก ถ้าใครอ่านธรรมออก ใจดวงนั้นจะประเสริฐ ใจดวงนั้นจะมีที่อยู่อาศัย ธรรมเป็นเครื่องอยู่ มีธรรมในหัวใจ เต็มในหัวใจนั้นเลย นี้อ่านธรรมเป็นเครื่องอยู่

ในหัวใจเราไม่มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ มันถึงเป็นเด็กอ่อน ต้องเกาะเกี่ยวกับอารมณ์ไปตลอด เห็นไหม เราจะเอาอะไรเป็นเครื่องอยู่ ถ้าหัวใจไม่มีเครื่องอยู่แล้วมันจะมีความทุกข์ความร้อนไป แล้วมันจะหาเครื่องอยู่ของมันเอง มันก็เป็นเด็กอ่อนไร้เดียงสาละ กิเลสนี้เวลามันเอาตัวเองไม่รอด มันเหมือนเด็กอ่อนที่ไร้เดียงสาในหัวใจ แล้วก็หาที่เกาะที่เกี่ยวไป พยายามหาที่เหนี่ยวรั้งไว้ มันจะเหนี่ยวรั้งอารมณ์ เหนี่ยวรั้งความคิด เหนี่ยวรั้งไว้เป็นที่พึ่งของมัน

แล้วความเหนี่ยวรั้งนั้นก็เหมือนเอาน้ำมันไปเหนี่ยวรั้งไฟ มันก็ยิ่งเกิดไฟโชติช่วงขึ้นมา กิเลสไปเหนี่ยวรั้งอารมณ์นั้น มันจะเกิดอะไรขึ้นมา? มันจะเกิดความผูกมัดขึ้นมา เกิดความโกรธขึ้นมา เห็นไหม เหนี่ยวรั้งแล้วมันจะเป็นที่พึ่ง มันก็เอาไฟสุ่มเข้าไป มันก็เป็นโทษะ เป็นโมหะ เพราะอะไร เพราะมันไม่พอใจความคิดของมัน มันไม่พอใจ ไม่เข้าใจตามความเห็นของมัน ถ้ามันไม่เข้าใจ มันไม่เป็นไปตามความเห็นของตัวเอง มันก็มีความโกรธ มันก็มีความเกลียด มันก็มีความไม่พอใจ นั่นนะ เอาน้ำมันไปเหนี่ยวรั้ง มันก็เอาแต่ไฟเผาตัวเองขึ้นไป ปัญญาอย่างนั้นหรือเป็นปัญญาที่พึ่ง มันถึงไม่ใช่ปัญญาที่เป็นที่พึ่ง มันเป็นความโง่ของใจ แต่ในโลกเรามองไม่เห็น ในโลกเราว่าสิ่งนี้ประเสริฐ ปัญญาเท่านั้น ยิ่งโลกาภิวัตน์ เห็นไหม จะชนะกันด้วยปัญญา...ใครมันจะ

ชนะใคร ถ้าโลกชนะโลก โลกกับโลกกำลังต่อสู้กันเพื่อความเจริญของโลกเขาแล้วพยายามเอาเปรียบกัน นั่นหรือการชนะกัน

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “โลกคือหมุ่สัตว์ สัตว์ตัวใดก็ได้แล้วแต่เอาใจไว้ในอำนาจของตัว โลกอันนั้นเป็นโลกประเสริฐ” โลกที่ประเสริฐแล้วไม่เกิดในกามโลก รูปโลก อรูปโลก โลกนั้นเป็นโลกอิสระออกไปจากโลก เพราะการอ่านธรรมของผู้ประพฤติปฏิบัติอย่างนั้น อ่านโลกจนโลกขาดออกไป กามโลก รูปโลก ขาดออกไปจากใจ โลกประเสริฐ เห็นไหม ถึงว่ามีธรรมเป็นที่พึ่ง

เทียบกันสิ ใจที่มีธรรมเป็นที่พึ่งกับใจที่มีกิเลสเป็นที่พึ่ง อันไหนจะมีคุณประโยชน์กว่ากัน อันไหนจะให้คุณหรือให้โทษมากกว่ากัน

ถ้าเราเห็นคุณเห็นโทษของการประพฤติปฏิบัติธรรม แล้วมันจะมีกำลังใจขึ้นมา ถ้าเราเห็นโทษของมัน เราก็จะมีการทำเพื่อกำจัดโทษออกไปจากใจ แต่ถ้าเราไม่เห็นโทษของมัน เราก็อยู่ประจำเราอย่างนี้ แล้วความเพียรของเราก็ไม่คมกล้า ความเพียรของเราก็ไม่เข้มแข็ง ทำสักแต่ว่าทำ ทำแบบเอาแสงไฟ เอาแสงสว่าง เอากิเลสอ่านหนังสือ เอาแต่ความเห็นของตัวเองมาเป็นใหญ่ แล้วก็อยู่ที่อำนาจของกิเลส อยู่อย่างนั้นไปตลอด เพราะหัวใจไม่เข้มแข็ง หัวใจไม่มีสมาธิปฏิบัติตามความเป็นจริง

ถ้าหัวใจมีความเข้มแข็งขึ้นมา ทำถึงจุดหนึ่ง เห็นไหม มันเป็นอรรถกถาญาณุโยค คือความลำบากลำบาก กามสุขัลลิกานุโยค คือความพอใจของใจ มันเป็นทางสองส่วน “เทวมเม ภิกขเว ภิกขุไม่ควรเสพทางสองส่วน ความสุขและความทุกข์ในหัวใจนั้นไม่ควรเสพเลย”...แล้วทำอย่างไรจึงจะเป็นสมาธิปฏิบัติล่ะ

ถ้ามีความเข้มแข็งแล้ว สมาธิปฏิบัติจะเกิดจากตรงนี้ จากความเข้มแข็งของใจ มันจะมีความถูก-ความผิด มีอรรถกถาญาณุโยค คือความลำบากของมัน พอมันสุขขึ้นมา มันมีอารมณ์สงบขึ้นมา ความสงบของมัน มันมีกามสุขัลลิกานุโยค มีความสุขของมัน สุข-ทุกข์อยู่ในหัวใจ มันก็ผิดทั้งสองฝ่าย แล้วสมาธิจะเกิดจากตรงไหน ถ้าไม่เข้มแข็ง มันเข้าไปกระทบ

(เทปสิ้นสุดเพียงเท่านี้)